ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση C-341/89 *

I — Περιστατικά και διαδικασία

1. *Οι εφαρμοστέες κοινοτικές διατάξεις*

α) Ο *κανονισμός (ΕΟΚ) 856/84* του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 10), προέβλεψε την επί πενταετία επιβολή πρόσθετης εισφοράς επί των παραδιδομένων ποσοτήτων γάλακτος οι οποίες θα υπερέβαιναν μια ποσότητα αναφοράς που επρόκειτο να καθοριστεί.

β) Οι γενικοί κανόνες για την επιβολή της πρόσθετης εισφοράς θεσπίστηκαν με τον *κανονισμό (ΕΟΚ) 857/84* του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13).

Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84 ορίζει την ποσότητα αναφοράς στην οποία αναφέρεται ο βασικός κανονισμός 856/84, δηλαδή την ποσότητα για την οποία δεν υπάρχει υποχρέωση καταβολής της πρόσθετης εισφοράς. Η ποσότητα αυτή ισούται καταρχήν με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παρέδωσε ο παραγωγός κατά το ημερολογιακό έτος 1981 (εναλλακτική λύση Α) ή με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που αγόρασε ένας αγοραστής κατά το ημερολογιακό έτος 1981 (εναλλακτική λύση Β), προσαυξημένη κατά 1 %. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, πάντως, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι στο έδαφός τους η ποσότητα αναφοράς ισούται με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά το ημερολογιακό έτος 1982 ή το ημερολογιακό έτος 1983, πολλαπλασιαζόμενη με ποσοστό που καθορίζεται κατά τρόπο ώστε να μην υπάρξει υπέρβαση της εγγυημένης ποσότητας. Επιπλέον, κατά τα άρθρα 3α, 4 και 4α του εν λόγω κανονισμού, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν υπόψη, για τον καθορισμό των ποσοτήτων αναφοράς, ορισμένες ιδιαίτερες καταστάσεις ή να παραχωρούν ειδικές ή συμπληρωματικές ποσότητες αναφοράς.

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84 ορίζει τα εξής:

« Σε περίπτωση πώλησης, εκμίσθωσης ή κληρονομικής μεταβίβασης μιας εκμετάλλευσης, η αντίστοιχη ποσότητα αναφοράς μεταβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει στον αγοραστή, τον μισθωτή ή τον κληρονόμο σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που θα καθοριστούν. »

Το άρθρο 12 του κανονισμού 857/84 ορίζει διάφορες έννοιες που χρησιμοποιούνται στον κανονισμό αυτό, μεταξύ των οποίων και τις έννοιες του « παραγωγού » και της « εκμεταλλεύσεως » (στοιχεία γ και δ αντίστοιχα):

« γ) παραγωγός: ο κάτοχος γεωργικής εκμετάλλευσης, φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων, η

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκμετάλλευση του οποίου βρίσκεται στο γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας:

— που πωλεί γάλα ή άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα άμεσα στον καταναλωτή,

— ή/και που παραδίδει στους αγοραστές·

δ) εκμετάλλευση: το σύνολο των μονάδων παραγωγής που διαχειρίζεται ο παραγωγός και βρίσκονται στο γεωγραφικό έδαφος της Κοινότητας ».

γ) Ο τρόπος επιβολής της πρόσθετης εισφοράς καθορίστηκε με τον *κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84* της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11).

2. *Η διαφορά της κύριας δίκης*

Ο Heinrich Ballmann είναι κτηνοτρόφος και κάτοχος εκμεταλλεύσεως με 60 θέσεις αγελάδων, οι 20 από τις οποίες βρίσκονται σε νέο στάβλο (βουστάσιο). Βάσει της κοινοτικής ρυθμίσεως για την πρόσθετη εισφορά επί του γάλακτος, παραχωρήθηκε στον Ballmann ποσότητα αναφοράς χωρίς υποχρέωση καταβολής της εισφοράς ίση με τη γαλακτοπαραγωγή 40 περίπου αγελάδων.

Με σύμβαση της 15ης Ιουνίου 1987 ο Ballmann εκμίσθωσε τις 20 θέσεις του νέου στάβλου στον κτηνοτρόφο Berthold Menkhaus, ο οποίος διαθέτει ποσότητα αναφοράς ίση προς τη γαλακτοπαραγωγή 20 περίπου αγελάδων. Η σύμβαση μισθώσεως προβλέπει ότι ο Ballmann και ο Menkhaus φροντίζουν για την εκτροφή, το άρμεγμα, τη γονιμοποίηση και την κτηνιατρική παρακολούθηση των αγελάδων τους χωριστά. Για το γάλα που παράγουν υπάρχουν δύο χωριστές δεξαμενές. Εκτός από τις γενικές τεχνικές εγκαταστάσεις του στάβλου, από κοινού χρησιμοποιούνται μόνο οι εγκαταστάσεις για το άρμεγμα· για τη μέτρηση του γάλακτος που αρμέγει καθένας χρησιμοποιείται ηλεκτρονικός μετρητής.

Όταν η αμόδια Oberfinanzdirektion (Περιφερειακή Διεύθυνση Δημοσίων Οικονομικών) ανακοίνωσε ότι ο μισθωτής, σε περίπτωση εκτελέσεως της συμβάσεως μισθώσεως, θα έχανε την ιδιότητα του παραγωγού γάλακτος κατά την έννοια της σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως, ο Ballmann άσκησε ενώπιον του Finanzgericht αγωγή με την οποία ζήτησε να αναγνωριστεί ότι σε περίπτωση εκτελέσεως της συμβάσεως μισθώσεως ο μισθωτής δεν χάνει την ιδιότητα του παραγωγού γάλακτος και συνεπώς το γάλα που αρμέγει ο ίδιος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως γάλα παραδιδόμενο από τον εκμισθωτή.

Το Finanzgericht απέρριψε την αγωγή αυτή ως αβάσιμη, με το αιτιολογικό ότι ο μισθωτής δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει την ποσότητα αναφοράς του εντός της ενιαίας εκμεταλλεύσεως του εκμισθωτή· κατά της αποφάσεως αυτής ο Ballmann άσκησε αναίρεση ενώπιον του Bundesfinanzhof.

Το Bundesfinanzhof, θεωρώντας ότι η απόφασή του εξαρτάται ουσιαστικά από την έννοια του κοινοτικού όρου « παραγωγός », ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« Έχουν το άρθρο 12, στοιχεία γ και δ, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 ή κάποια άλλη

διάταξη της κοινοτικής ρυθμίσεως για τις εγγυημένες ποσότητες γάλακτος την έννοια ότι στην ποσότητα αναφοράς που έχει παραχωρηθεί σε κτηνοτρόφο στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία πρέπει να καταλογίζεται η ποσότητα γάλακτος που παράγεται, υπό τη διεύθυνσή του, από τις αγελάδες του, οι οποίες είναι τοποθετημένες σε μισθωμένες θέσεις; Ή η ποσότητα γάλακτος που συλλέγεται με τον τρόπο αυτό πρέπει να καταλογίζεται στην ποσότητα αναφοράς του εκμισθωτή κτηνοτρόφου, που είναι επίσης παραγωγός γάλακτος;

Έχουν σημασία για την απάντηση στα ερωτήματα αυτά οι συγκεκριμένοι όροι της συμβάσεως μισθώσεως και/ή οι πραγματικές περιστάσεις και, αν ναι, ποιοι από τους όρους και ποιες από τις περιστάσεις αυτές; »

3. *Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου*

Η Διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 3 Νοεμβρίου 1989.

Γραπτές παρατηρήσεις κατά το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ κατέθεσε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον νομικό της σύμβουλο Dierk Booss και τον Klaus-Dieter Borchardt, μέλος της νομικής της υπηρεσίας.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Στις 20 Σεπτεμβρίου 1990 το Δικαστήριο αποφάσισε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 95 του Κανονισμού Διαδικασίας, να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο τρίτο τμήμα.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

1. *Επί του πρώτου ερωτήματος*

Κατά την άποψη της Επιτροπής, η απάντηση στο πρώτο ερώτημα εξαρτάται ουσιαστικά από το ζήτημα ποιος πρέπει να θεωρηθεί, κατά τη ρύθμιση που ισχύει για την πρόσθετη εισφορά, ως παραγωγός των ποσοτήτων γάλακτος που παράγονται στις μισθωμένες θέσεις σταβλισμού. Δεδομένου ότι οι ορισμοί που δίνονται στο άρθρο 12, στοιχεία γ και δ, του κανονισμού 857/84 είναι ευρείς, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως παραγωγός οποιοσδήποτε διευθύνει μια κτηνοτροφική εκμετάλλευση, η οποία θα συνίστατο στο σύνολο των παραγωγικών μονάδων που διευθύνει ο παραγωγός, χωρίς να εξαρτάται η ιδιότητα του παραγωγού από την ύπαρξη κυριότητας επί των παραγωγικών αυτών μονάδων. Όπως δέχτηκε το Δικαστήριο με την απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989, Wachauf (C-5/88, Συλλογή 1989, σ. 2609), η παραχώρηση της χρήσεως μιας γεωργικής εκμεταλλεύσεως ή τμήματός της στον μισθωτή δεν αποκλείει την ύπαρξη επιχειρήσεως παραγωγής ή εμπορίας γάλακτος κατά την έννοια του άρθρου 12 του κανονισμού 857/84.

Η ερμηνεία κατά την οποία ο μισθωτής παραγωγικών μονάδων μπορεί επίσης να είναι « παραγωγός » κατά την έννοια της ρυθμίσεως περί πρόσθετης εισφοράς ανταποκρίνεται εξάλλου αφενός στην πραγματικότητα και αφετέρου στο γράμμα και στο πνεύμα της ρυθμίσεως αυτής. Είναι πολύ συνηθισμένο, όχι μόνο στη Γερμανία, αλλά και στα άλλα κράτη μέλη, να μισθώνουν οι κτηνοτρόφοι τις πλέον σύγχρονες παραγωγικές μονάδες, προκειμένου να παραγάγουν την ποσότητα αναφοράς που τους έχει παραχωρηθεί. Η λύση αυτή δίνει τη δυνατότητα στον κτηνοτρόφο να προβεί σε αποδοτική εκμετάλλευση των επενδύσεών του, αλλ' επιπλέον είναι απολύτως σύμφωνη προς το σύστημα των εγγυημένων ποσοτήτων, αφού έτσι βελτιώνεται η ανταγωνιστικότητα και η ποιότητα της γαλακτοπαραγωγής.

Η Επιτροπή φρονεί ότι κατόπιν των ανωτέρω δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ερμηνεία κατά την οποία αφενός η ιδιότητα του παραγωγού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη προς τις παραγωγικές δομές του έτους αναφοράς (του 1983) βάσει των οποίων παραχωρήθηκε η ποσότητα αναφοράς και αφετέρου οι μη αποδοτικές εκμεταλλεύσεις θα πρέπει μακροπρόθεσμα να εξαφανιστούν από την αγορά, προς τον σκοπό περιορισμού της παραγωγής.

Η Επιτροπή τονίζει καταρχάς ότι σκοπός του συστήματος των ποσοστώσεων γάλακτος δεν είναι η πλήρης εξάλειψη της γαλακτοπαραγωγής, αλλά η εξασφάλιση μιας, περιορισμένης έστω, παραγωγής που να πραγματοποιείται υπό τις καλύτερες δυνατές τεχνικές και διαρθρωτικές συνθήκες. Δεν αντιβαίνει προς τον σκοπό αυτό το γεγονός ότι ένας παραγωγός γάλακτος, προκειμένου να παραγάγει την ποσότητα αναφοράς που του έχει παραχωρηθεί, εγκαταλείπει τις πεπαλαιωμένες εγκαταστάσεις του για να εγκατασταθεί σε πιο σύγχρονες και επομένως πιο αποδοτικές μονάδες, τις οποίες χρησιμοποιεί υπ' ευθύνη του βάσει συμβάσεως μισθώσεως.

Το αποτέλεσμα αυτό δεν αντιβαίνει ούτε προς την αρχή της « εδαφικότητας » της ποσότητας αναφοράς, η οποία έχει καθιερωθεί στο σύστημα ποσοστώσεων γάλακτος. Σκοπός της αρχής αυτής είναι μόνο να αποφευχθεί το ελεύθερο εμπόριο ποσοτήτων αναφοράς και η ενδεχόμενη συνακόλουθη κερδοσκοπία (βλ. άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84). Η αρχή αυτή αφορά μόνο τις συναλλαγές, αντικείμενο των οποίων είναι η μεταβίβαση ποσοτήτων αναφοράς, όπως π.χ. στην περίπτωση της πωλήσεως ή της εκμισθώσεως εκμεταλλεύσεως ή τμήματος εκμεταλλεύσεως για την οποία προβλέπεται ποσότητα αναφοράς. Η αρχή της « εδαφικότητας » δεν έχει πάντως ως συνέπεια ότι η ποσότητα αναφοράς πρέπει να παράγεται στις παραγωγικές μονάδες στις οποίες παρήχθη η γαλακτοπαραγωγή του έτους 1983, επί της οποίας στηρίχτηκε ο καθορισμός της ποσότητας αναφοράς. Κατά συνέπεια, η ποσότητα γάλακτος που παράγει ο κτηνοτρόφος σε παραγωγικές μονάδες που έχει μισθώσει μπορεί καταρχήν να καταλογίζεται στην ποσότητα αναφοράς που του ανήκει.

2. *Επί του δευτέρου ερωτήματος*

Κατά την άποψη της Επιτροπής, το δεύτερο ερώτημα αφορά τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις υπό τις οποίες η ποσότητα γάλακτος που έχει παραγάγει ο μισθωτής στις μισθωμένες παραγωγικές μονάδες μπορεί να καταλογίζεται στην ποσότητα αναφοράς του.

Οι προϋποθέσεις αυτές έχουν διαμορφωθεί με βάση την άμεση σχέση που καθιερώνει το άρθρο 12, στοιχεία γ και δ, του κανονισμού 857/84 μεταξύ της γαλακτοπαραγωγής και της εκμεταλλεύσεως του παραγωγού. Για να έχει την ιδιότητα του παραγωγού, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να διευθύνει και να διαχειρίζεται με δική του ευθύνη την εκμετάλλευση ή τη μονάδα παραγωγής γάλακτος. Η αρχή αυτή απορρέει από το γεγονός ότι για την εφαρμογή

του συστήματος είναι αναγκαία η σαφής κατανομή μεταξύ των ενδιαφερομένων της ποσότητας γάλακτος που παράγεται στην εκμετάλλευση.

Στην περίπτωση της μισθώσεως η κατανομή αυτή ενδέχεται να αποδειχθεί δύσκολη, αν με τη γαλακτοπαραγωγή ασχολούνται και οι δύο συμβαλλόμενοι, όπως στην προκειμένη υπόθεση. Στις περιπτώσεις αυτές η τελική κατανομή των ποσοτήτων γάλακτος που παράγονται στις μονάδες παραγωγής τις οποίες αφορά η σύμβαση μισθώσεως εξαρτάται κυρίως από τους όρους της συμβάσεως και τις πραγματικές συνθήκες παραγωγής. Επομένως, στην ποσότητα αναφοράς του μισθωτή μπορεί να καταλογίζεται η σχετική ποσότητα γάλακτος, όταν η διεύθυνση και η διαχείριση των μισθωθεισών μονάδων παραγωγής έχουν ρυθμιστεί κατά τρόπο που να εξασφαλίζει τον σαφή και χωρίς προβλήματα διαχωρισμό των παραδόσεων και των λογιστικών εγγραφών για τις ποσότητες γάλακτος που παράγουν ο εκμισθωτής και ο μισθωτής στις μονάδες παραγωγής τους. Κατά την Επιτροπή, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει τα πραγματικά στοιχεία της συγκεκριμένης υποθέσεως.

Κατόπιν των ανωτέρω η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο να δώσει την εξής απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα:

« Το άρθρο 12, στοιχεία γ και δ, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, έχει την έννοια ότι η ποσότητα γάλακτος που παράγεται, υπό τη διεύθυνσή του, από τις αγελάδες του, οι οποίες είναι τοποθετημένες σε μισθωμένες θέσεις, πρέπει να καταλογίζεται στην ποσότητα αναφοράς που του έχει παραχωρήσει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εφόσον η διεύθυνση και η διαχείριση των μισθωθεισών αυτών θέσεων έχουν ρυθμιστεί κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται σαφής διάκριση μεταξύ των παραδόσεων και των λογιστικών εγγραφών των ποσοτήτων γάλακτος που παράγουν ο εκμισθωτής και ο μισθωτής. »

M. Zuleeg
εισηγητής δικαστής